

An Roinn Fiontar,
Trádála agus Fostaíochta
Department of Enterprise,
Trade and Employment

Nochtaí Cosanta

Beartas na Roinne Fiontar, Trádála agus Fostaíochta (RFTF)

Nuashonraithe Meán Fómhair 2023

Clár ábhair

Réamhrá	3
1. Tiomantas na Ranna	4
2. Cad is Nochtadh Cosanta ann	6
2.1 Cé leo a mbaineann an polasaí seo	6
2.2 Cén cineál nochta atá clúdaithe ag an mbeartas seo	6
2.3 Cén cineál nochta nach bhfuil clúdaithe	6
2.4 Cé atá in ann nochthead a dhéanamh	7
3. Cé leis a ndéanann tú nochthead	8
3.1 Nochtadh laistigh den Roinn – Nochtadh Inmheánach	8
3.2 Nochtadh don Aire Fiontar, Trádála agus Fostaíochta	9
3.3 Nochtadh lasmuigh den Roinn – Nochtadh Seachtrach	10
3.4 Nochtadh don Choimisinéir um Nochtadh Cosanta – Nochtadh Seachtrach	11
3.5 Comhairleoir dlí	12
3.6 Nochtadh seachtrach malartach (i gcúinsí an-teoranta)	12
4. Conas nochthead a dhéanamh	14
4.1 Nochtadh Gan Ainm	14
4.2 Cúnamh le Nochtadh a dhéanamh	14
5. Nochtadh a Fháil	15
5.1 Nochtadh a Imscrúdú	15
6. Cearta an fhreagróra a chosaint	17
6.1 Pionós (lena n-áirítear dífhostú agus dochar)	17
6.2 Rúndacht/Cosaint aitheantais	17
7. Athbhreithniú ar chinntí	19
8. Taifid	20
9. Tuilleadh eolais /Athbhreithniú ar Threoir	21
Aguisín A – Foirm Thuairiscithe ar Nochtadh Cosanta	22
Foirm nochtaí cosanta	23
Aguisín B: Treoir chun nochthead a imscrúdú	24

Réamhrá

Is é cuspóir an doiciméid seo ná nuashonrú a dhéanamh ar bheartas agus nósanna imeachta na Roinne Fiontar, Trádála agus Fostaíochta maidir le Nochtaí Cosanta san ionad oibre ag breithniú athruithe a tugadh isteach san Acht um Nochtadh Cosanta (Leasú) 2022. Soláthraíonn an polasaí seo uasdátú ar na hathruithe ábhartha agus leagann sé amach na bealaí agus na nósanna imeachta a sholáthraítear chun inní a thuairisciú. Fáiltíonn an Roinn roimh thuairisciú ar nochtaí cosanta nuair a bhíonn forais réasúnacha ann chun cosaint a thabhairt i gcoinne míchleachtais.

Cuireadh tús leis an Acht um Nochtadh Cosanta (Leasú), 2022 ar **1 Eanáir 2023**. Déanann an reachtaíocht nua seo athruithe suntasacha ar fheidhmiú an chreata dhlíthiúil chun sceithirí a chosaint in Éirinn, an tAcht um Nochtadh Cosanta 2014. Tá impleachtaí tábhachtacha ag na hathruithe seo d'fhostóirí san earnáil poiblí agus san earnáil phríobháideach agus do dhaoine a fhorordaítear faoi alt 7 den Acht.

Soláthraíonn an tAcht creat reachtúil láidir inar féidir le hoibrithe inní a chur in iúl maidir le héagóra a d'fhéadfadh a bheith ar a n-aird san ionad oibre agus iad ar an eolas gur féidir leo leas a bhaint as fostaíocht shuntasach agus cosaintí eile má ghearrann a bhfostóir pionós orthu nó má théann sé chun aimhleasa dochar dóibh as é sin a dhéanamh.

Ceanglaíonn an tAcht ar gach comhlacht poiblí nósanna imeachta a bhunú agus a chothabháil chun nochtaí cosanta a dhéanamh agus nósanna imeachta chun déileáil le nochtheadh den sórt sin. Éilíonn sé freisin ar Chomhlachtaí Poiblí faisnéis scríofa a sholáthar maidir leis na nósanna imeachta a bunaíodh.

Tugann an tAcht Oifig an Choimisinéara um Nochtadh Cosanta isteach freisin agus ceapann sé an tOmbudsman mar Choimisinéir um Nochtadh Cosanta (an “**Coimisinéir**”). Tá ról ag an gCoimisinéir i láimhseáil tuarascálacha seachtracha arna ndéanamh faoi alt 7 den Acht (arna leasú) agus tuarascálacha a chuirtear chuig Airí faoi alt 8 den Acht.

1. Tiomantas na Ranna

Tá an Roinn Fiontar, Trádála agus Fostaíochta tiomanta do thimpeallacht chuí a chothú chun dul i ngleic le hábhair imní agus chun tacú le hoibrithe ‘labhairt amach’ faoi éagóir fhéideartha san ionad oibre agus chun an tacaíocht riachtanach a sholáthar d’oibrithe a ardaíonn fíor-imní. Spreagtar fostaithe fíor-imní a ardú a luaithe is féidir, agus ar bhealach cuí

Cosnaítear oibrí a dhéanann nochtadh cosanta ó phionósú (nó faoi bhagairt phionósú), lena n-áirítear fionraíocht, asleagan nó dífhostú, ísliú céime agus cóireáil éagórach lena n-áirítear ardú céime ó oibrí a choinneáil siar gan teorainn, ostracachas, athbheithnithe feidhmíochta diúltacha nó teistiméireachtaí fostaíochta, mainneachtain conradh fostaíochta sealadach a dhéanamh go buan, dochar do chlú oibrí nó liosta dubh laistigh de thionscal nó d’earnáil.

Cosnófar oibrí ar bith a bhfuil creideamh réasúnta aige go léiríonn an fhaisnéis atá ina nochtadh nó go léiríonn sé éagóir (féach alt 2.2 thíos le haghaidh liosta de na cineálacha éagóra atá clúdaithe ag an reachtaíocht) ar phionós fiú má tá imní an oibrí míthreorach nó mícheart sa deireadh. Ní bhaineann spreagadh an oibrí le nochtadh a dhéanamh agus déileálfar le nochtaithe beag beann ar inspreagadh an oibrí chun an nochtadh a dhéanamh chomh fada agus a chreideann an t-oibrí le réasún gur léirigh an fhaisnéis a nochtar éagóir.

Mar sin féin, ní thabharfar cosaint an Achta do nochtadh a dhéantar in éagmais creidimh réasúnta. Ina theannta sin, ní thugann nochtadh éagóra líomhnaithe aon chosaint nó díolúine d’oibrí i ndáil le haon bhaint a d’fhéadfadh a bheith aige leis an líomhain sin. éagóir.

I gcás ina ndéantar nochtadh cosanta, beidh feidhm ag na prionsabail seo a leanas:

- déileálfar go dáiríre leis an ábhar imní agus imscrúdófar é i gcás ina meastar é a bheith iomchuí tar éis measúnú tosaigh a dhéanamh ar an tuarascáil;
- de réir Alt 16 den Acht, i gcás ina dtarlaíonn imscrúdú, déanfar gach céim chuí chun céannacht an duine a d’ardaigh an t-ábhar imní a chosaint;
- cuirfear comhairle ar an té a d’ardaigh an t-ábhar imní faoin gcaoi a ndearnadh measúnú ar an tsaincheist, lena n-áirítear toradh aon imscrúdaithe;
- ní bheidh an duine a ardaíonn an t-ábhar imní faoi mhíbhuntáiste ar bhealach ar bith as an nochtadh a dhéanamh, fiú mura n-aithnítear aon éagóir, ar choinníoll go raibh an t-ábhar imní bunaithe ar thuairim réasúnach.

Déanfaidh an Roinn gach beart réasúnach chun déileáil le nochtadh a dhéantar de réir an Bheartais seo ar bhealach rúnda agus íogair. Ní nochtfaidh an Roinn céannacht an oibrí gan a thoiliú mura rud é go bhfuil sé riachtanach de réir dlí nó riachtanach chun imscrúdú éifeachtach a dhéanamh ar an éagóir ábhartha (féach Mír 6.2 thíos le haghaidh tuilleadh sonraí ar “Rúndacht/Cosaint Céannachta”).

Má chreideann oibrí gur gearradh pionós air/uirthi as nochtadh éagóra a dhéanamh de réir an Bheartais seo ba cheart dó/di é sin a chur in iúl don duine ainmnithe nó don Cheann Rannóige (Rúnaí Cúnta) nó d’oifigeach sinsearach eile de chéim chomhionann, de réir mar is cuí, sásamh a lorg (féach Roinn 6.1 thíos le haghaidh tuilleadh sonraí ar “Pionósú”).

Baineann an doiciméad beartais seo le tuairisciú ar éagóir thromchúiseach mar atá sainmhínithe san Acht um Nochtadh Cosanta agus níl sé i gceist go bhfeidhmeodh sé mar ionadach ar ghnáththuirisciú oibríochta ó lá go lá. Níl sé i gceist ach an oiread gníomhú mar ionadach ar nósanna imeachta casaoidé agus dínit san ionad oibre atá fós i bhfeidhm agus ar féidir teacht orthu ar [Bhob](#) inlín na Roinne nó atá ar fáil ó Aonad Acmhainní Daonna an RFTF.

2. Cad is Nochtadh Cosanta ann

Sainmhínítear Nochtadh Cosanta san Acht um Nochtadh Cosanta mar nochtadh faisnéise a léiríonn, i dtuairim réasúnach an oibrí, éagóir ábhartha amháin nó níos mó agus a tháinig ar aird an oibrí i gcomhthéacs a bhaineann leis an obair.

2.1 Cé leo a mbaineann an polasaí seo

Baineann an polasaí seo le gach oibrí sa Roinn, lena n-áirítear a oifigí mar atá sainmhínithe in alt 3 den Acht, lena n-áirítear fostaithe reatha agus iarfhostaithe, conraitheoirí neamhspleácha, oiliúnaithe, foireann gníomhaireachta, oibrithe deonacha, comhaltaí boird, scairshealbhóirí agus iarrthóirí poist.

Ceanglaítear ar Oibrithe Gníomhaireachtaí na Roinne seo tuairisciú faoi bheartas a n-eagraíochta féin.

2.2 Cén cineál nochtata atá clúdaithe ag an mbeartas seo

Is éard atá i gceist le Nochtadh Cosanta ná faisnéis a nochtadh a thaispeánann, dar le creidiúint réasúnach an oibrí atá ag déanamh an nochtata, go ndearnadh, nó gur dócha go ndéanfar, ceann amháin nó níos mó de na héagóraí ábhartha seo a leanas:

- Úsáid mhídhleathach nó mhíchuí cistí poiblí nó acmhainní.
- Mí-iompar nó calaois airgeadais.
- Éilliú, breabaireacht nó dúmhál.
- Teip chun aon oibleagáid dhlíthiúil a chomhlíonadh, seachas ceann a eascraíonn faoi chonradh fostaíochta an oibrí nó faoi chonradh eile trína ngeallann an t-oibrí aon obair nó seirbhísí a dhéanamh nó a chomhlíonadh go pearsanta.
- Sláinte agus sábháilteacht aon duine aonair a chur i mbaol.
- Damáiste don chomhshaol.
- Cion a dhéanamh.
- Iomrall ceartais.
- Mórghaillí nó oll-mhíbhainistíocht ag comhlachtaí poiblí.
- Faisnéis a bhaineann le haon cheann díobh thuas a cheilt nó a scriosadh.

Níl an liosta thuas uileghabhálach. Tá sainmhíniú iomlán ar éagóir le fáil in [Alt 5\(3\)](#) den Acht.

2.3 Cén cineál nochtata nach bhfuil clúdaithe

Ní chlúdaíonn an Beartas gearáin phearsanta nó casaoidí pearsanta. Mar shampla ba cheart go ndéileálfai go ginearálta le gearáin faoi aighneas idir oibrí agus bainisteoir maidir lena ndualgais nó a gcleachtais oibre faoin [nós imeachta casaoid](#). Go ginearálta, ba cheart

go ndéileálfaí le héilimh oibrí go bhfuil bulaíocht nó ciapadh á déanamh ag comhghleacaí orthu faoin nós imeachta um dhínit ag an obair.

Ní chlúdaíonn an polasaí nochtadh ina dtugann an t-oibrí faisnéis bhréagach, mhíthreorach, suaibhreasach nó cráiteach go feasach. Má thagann sé chun solais go ndéanann oibrí nochtadh, arb eol dóibh a bheith bréagach nó nach gcreideann siad a bheith fíor, coimeádann an Roinn an ceart chun gníomh araíonachta nó beart cuí eile a dhéanamh. Ina theannta sin, tá daoine a thuairiscíonn go feasach faisnéis atá bréagach faoi dhliteanas a ionchúiseamh faoi Alt 14A den Acht.

Eisiatar Comhairleoirí Dlí ó chosaintí an Achta i gcásanna ina dtagann faisnéis chun a n-aird agus comhairle dlí á soláthar acu. I gcás ina bhféadfaí éileamh ar phribhléid ghairmiúil dhlíthiúil a choinneáil i leith na faisnéise sin, ní bheidh an comhairleoir dlí in ann cosaintí Acht 2022 a fháil.

2.4 Cé atá in ann nochtadh a dhéanamh

Chun críocha an Achta ciallaíonn oibrí duine aonair a bhfuil faisnéis faighte aige faoi éagóir ábhartha i gcomhthéacs a bhaineann leis an obair agus folaíonn sé baill foirne ar seirbhís agus ar scor, duine ar thaithí oibre, duine aonair atá nó a bhí ina bhall den chomhlacht riaracháin, bainistíochta nó maoirseachta, ina chonraitheoir, ina oibrí deonach, ina iarratasóir ar phost.

3. Cé leis a ndéanann tú nochtadh

Ní mór d'oibrí nochtadh a dhéanamh ar an modh atá leagtha síos san Acht chun cosaintí an Aichta a fháil. Is féidir nochtadh a dhéanamh ar na bealaí seo a leanas:

1. Laistigh den Roinn
2. Chuig an Aire Iomchuí
3. Lasmuigh den Roinn do Dhuine Forordaithe
4. Chuig an gCoimisinéir um Nochtadh Cosanta

3.1 Nochtadh laistigh den Roinn – Nochtadh Inmheánach

Spreagtar an fhoireann chun nochtadh a dhéanamh go himmheánach agus úsáid a bhaint as nósanna imeachta inmheánacha na Roinne mar a leagtar amach thíos. Déanfaidh an Roinn gach beart réasúnach chun déileáil le nochtadh a dhéantar de réir an Bheartais seo ar bhealach rúnda agus íogair. Oibrí ar bith a bhfuil eolas aige/aici, a tháinig faoina c(h)uid oibre sa Roinn agus a gcreideann sé/sí le réasún go léiríonn sé/sí ceann amháin nó níos mó de na héagóra tromchúiseacha, mar atá leagtha amach i Mír 5 den Bheartas seo, an fhaisnéis ábhartha a nochtadh do sheoladh ríomhphoist tiomnaithe protecteddisclosure@enterprise.gov.ie bunaithe chun na críche seo.

Is iad Ceann an Aonaid Bainistíochta agus Tacaíochta Gnó agus an DC san Aonad Tacaíochta Bainistíochta na daoine ainmnithe chun Nochtadh Cosanta a fháil laistigh den Roinn. Déanfaidh na Daoine Ainmnithe monatóireacht ar an seoladh ríomhphoist tiomnaithe seo, a bheidh freagrach as tuarascálacha leantacha a fháil agus tosaigh, cumarsáid a dhéanamh leis an duine tuairiscithe nuair is gá chun tuilleadh faisnéise a iarraidh agus aiseolas a sholáthar don duine tuairiscithe. Rachaidh an duine/na daoine ainmnithe i dteagmháil freisin le himscrúdaitheoirí inmheánacha nó seachtracha eile nuair a mheastar go bhfuil gá le himscrúdú.

Níl sé de cheangal ar oibríthe nó i dteideal ábhair a imscrúdú iad féin chun cruthúnas a fháil ar a n-amhras agus níor cheart dóibh iarracht a dhéanamh amhlaidh a dhéanamh. Níor cheart d'oibríthe ach an méid a mheasann siad a bheith ina éagóir líomhnaithe a nochtadh bunaithe ar thuairim réasúnach go bhfuil, go bhfuil nó go dtarlóidh sé.

Ní chiallaíonn an téarma 'creideamh réasúnach' go gcaithfidh an creideamh a bheith ceart. Tá oibrí i dteideal a bheith cearr ina chreideamh, chomh fada agus a bhí a gcreideamh

bunaithe ar fhorais réasúnacha. Ní ghearrfar pionós ar oibrí ar bith go simplí as é a dhéanamh mícheart, a fhad is go raibh tuairim réasúnta ag an oibrí gur léirigh an fhaisnéis a nochtáíodh, nó gur léirigh sé, éagóir.

Glacfaidh an Roinn freisin le nochtaithe chuig a cainéal tuairiscithe inmheánaigh ó dhaoine aonair ar nós conraitheoirí agus a gcuid fostaithe, oibrithe gníomhaireachta nó daoine a oibríonn do sholáthraithe má tháinig siad ar an eolas faoi éagóir ábhartha i gcomhthéacs a bhaineann leis an obair. Féadfaidh na daoine seo nochtadh a dhéanamh mar atá leagtha amach thuas.

3.2 Nochtadh don Aire Fiontar, Trádála agus Fostaíochta

Féadfaidh foireann na Roinne agus a cuid oifigí i gcúinsí sonracha nochtadh a dhéanamh don Aire Fiontar, Trádála agus Fostaíochta mar Aire ábhartha na Roinne. Is féidir nochtaí a chur chuig Ministerprotecteddisclosure@enterprise.gov.ie. Féadfaidh an tAire duine iomchuí a ainmniú chun monatóireacht a dhéanamh ar an mbosca poist seo. Is iad Ceann an Aonaid Bainistíochta agus Tacaíochta Gnó agus an AP san Aonad Tacaíochta Bainistíochta na daoine ábhartha ina leith seo.

Chun nochtadh a dhéanamh don Aire, ní mór don oibrí a chreidiúint le réasún go léiríonn an fhaisnéis a nochtar éagóir ábhartha amháin nó níos mó; agus ní mór feidhm a bheith ag ceann amháin nó níos mó díobh seo a leanas freisin:

- Tá an fhaisnéis chéanna tríd is tríd déanta ag an oibrí roimhe seo dá fhostóir, don duine freagrach eile, don duine forordaithe, de réir mar a bheidh, ach níor tugadh aon aiseolas don oibrí mar fhreagra ar an nochtadh laistigh den tréimhse a cheadaítear, nó, i gcás inar soláthraíodh aiseolas, go gcreideann an duine tuairiscithe le réasún nach ndearnadh aon obair leantach nó nach ndearnadh beart leantacha leordhóthanacha;
- Creideann an t-oibrí le réasún go bhfuil ceannaire an chomhlachta phoiblí lena mbaineann bainteach leis an éagóir ábhartha a tuairiscíodh;
- Creideann an t-oibrí le réasún go bhfuil faisnéis sa nochtadh faoi éagóir ábhartha a d'fhéadfadh a bheith ina chontúirt láithreach nó follasach do leas an phobail, mar shampla i gcás éigeandála nó baol damáiste do-aisiompairthe.

Chun a chinntiú go bhfuil an tAire cuí ar an eolas faoi rún an oibrí, moltar don oibrí a shonrú agus é ag déanamh nochtadh faoin mbealach seo gur nochtadh é don Aire atá freagrach as an réimse a bhfuiltear ag déanamh gearáin ina leith. ainmnithe mar Aire faoi alt 8 den Acht um Nochtadh Cosanta 2014.

Déanfar gach tuarascáil a gheofar tríd an mbealach tuairiscithe Aireachta a tharchur chuig an gCoimisinéir um Nochtadh Cosanta a chinnteoidh go seolfar an tuarascáil chuig an duine is oiriúnaí chun déileáil leis an imní a ardaíodh.

Is faoin duine tuairiscithe atá sé a chinntiú go gcomhlíonann sé/sí na coinníollacha atá leagtha amach thuas chun cáiliú chun nochtadh a dhéanamh don Aire. Ní chuireann an tAcht aon oibleagáid ar an Aire aon chinneadh a dhéanamh maidir le cibé ar chomhlíon an duine tuairiscithe na ceanglais maidir le tuairisciú chuig Aire faoi Alt 8(2) den Acht.

Is é an t-aon oibleagáid atá ar an Aire ná an nochtadh a tharchur chuig an gCoimisinéir um Nochtadh Cosanta laistigh de **10 lá** tar éis é a fháil. Ní ghníomhóidh an tAire ar ábhar an nochta nó ní dhéanfaidh sé comhfhreagras leis an duine tuairiscithe. Ba chóir aon cheisteanna nó comhfhreagras breise ón duine tuairiscithe tar éis tarchurtha a chur faoi bhráid an Choimisinéara.

3.3 Nochtadh lasmuigh den Roinn – Nochtadh Seachtrach

Ceadaíonn an tAcht d'oibrí nochtadh a dhéanamh do dhaoine seachas a bhfostóir i gcúinsí áirithe.

1. Duine freagrach eile

I gcás go gcreideann oibrí le réasún go mbaineann an éagóir líomhnaithe le hiompar duine seachas a f(h)ostóir, nó le rud éigin a bhfuil freagracht dhlíthiúil ag duine eile as, is féidir leis an oibrí an nochtadh a dhéanamh don duine eile sin

2. Duine forordaithe

Forordaítear daoine áirithe le hIonstraim Reachtúil Uimh. [367 de 2020](#) (“I.R. 367”) a bheith ina bhfaighteoirí nochtaí (“daoine forordaithe”). Féadfaidh oibrí nochtadh a dhéanamh do dhuine forordaithe má chreideann an t-oibrí le réasún go dtagann an éagóir iomchuí faoi chuimsiú na tuairisce ar nithe a bhfuil an duine forordaithe ina leith faoi I.R. 367. Mar sin féin, forálann Acht 2014 ceanglas breise sa chás seo freisin. Caithfidh an t-oibrí a chreidiúint go bhfuil an fhaisnéis a nochtar, agus aon líomhain atá inti, fíor tríd is tríd ((tá sé seo ar chaighdeán níos airde ná mar a theastaíonn chun é a nochtadh do d'fhostóir)

Mar eolas, tá na hOifigigh Gníomhaireachta agus Oifigí seo a leanas de chuid na Roinne i measc na ndaoine atá liostaithe mar dhaoine forordaithe faoi I.R. 367

- Cláráitheoir na gCuideachtaí
- Cláráitheoir na gCara-Chumann

- Cathaoirleach agus Comhaltaí an Choimisiúin um Iomaíocht agus Cosaint Tomhaltóirí
- Stiúrthóir an Údaráis um Fhorfheidhmiú Corparáideach
- Príomhfheidhmeannach an Údaráis Sláinte agus Sábháilteachta
- Príomhfheidhmeannach Údarás Maoirseachta Iniúchta agus Cuntasaíochta na hÉireann
- Príomhfheidhmeannach an Údaráis um Chaighdeáin Náisiúnta na hÉireann
- Rialaitheoir Oifig Maoine Intleachtúla na hÉireann
- Stiúrthóir an Choimisiúin um Chaidreamh san Áit Oibre

3.4 Nochtadh don Choimisinéir um Nochtadh Cosanta – Nochtadh Seachtrach

Leis an Acht um Nochtadh Cosanta (Leasú), 2022 cruthaíodh [Oifig an Choimisinéara um Nochtadh Cosanta](#). Is é príomhdhualgas an Choimisinéara aon tuarascálacha a fhaightear faoin Acht a tharchur chuig an gceann is oiriúnaí. Is mar rogha dheireanach amháin a dhéanfaidh an Coimisinéir obair leantach díreach ar thuarascáil.

Féadfaidh an Coimisinéir nochtuithe a fháil trí bhealaí tuairiscithe seachtracha, a chaithfidh na critéir chéanna a chomhlíonadh agus na bealaí tuairiscithe seachtracha do dhaoine forordaithe. Gheobhaidh an Coimisinéir nochtaí freisin a tharchuirfear ar aghaidh ó Airí Rialtais.

Ag Fáil Tuairisce

Nuair a fhaigheann an Coimisinéir tuairisc, ní mór é a admháil laistigh de 7 lá. Tá 14 lá féilire ag an gCoimisinéir (níos mó in imthosca eisceachtúla) chun an duine forordaithe a mheasann an Coimisinéir a bheith cuí a aithint agus an tuarascáil a tharchur chucu.

Mar mhalairt air sin, sa chás go measann an Coimisinéir nach bhfuil aon duine forordaithe cuí ann; nó tar éis cineál na héagóra a mheas go bhfuil an Coimisinéir den tuairim nár cheart an tuarascáil a tharchur chuig an duine forordaithe mar gheall ar an mbaol go ndéanfaí pionós tromchúiseach i gcoinne an duine tuairiscithe nó go ndéanfaí fianaise ar an éagóir a cheilt nó a scriosadh, féadfaidh an Coimisinéir an tuairisc a tharchur chuig duine oiriúnach eile. Cuirfidh an Coimisinéir daoine oiriúnacha ar an eolas faoina n-oibleagáidí faoin Acht nuair a tharchuirfear tuarascáil chucu.

Tabharfar fógra don duine tuairiscithe, a luaithe is indéanta, maidir le tarchur na tuarascála agus na cúiseanna atá leis sin a dhéanamh, chomh maith le haon fhadú ar an tréimhse 14 lá dá dtagraítear thuas.

Ní ghlacfaidh an Coimisinéir leis an tuarascáil agus cuirfidh sé é sin in iúl don duine tuairiscithe ach amháin nuair nach féidir duine forordaithe nó duine oiriúnach eile a aithint. Nuair a ghlactar leis an tuarascáil, ní mór don Choimisinéir measúnú tosaigh, aiseolas agus obair leantach a dhéanamh.

Féadfaidh duine dá dtarchuirfidh an Coimisinéir tuarascáil chuige a chur in iúl don Choimisinéir laistigh de 7 lá féilire tar éis í a fháil go bhfuil siad den tuairim nach dtagann an tuarascáil faoina sainchúram, agus na cúiseanna atá leis sin. D'fhéadfadh nach nglacfaidh an Coimisinéir leis an tuairim seo; nó ghlacfaidís leis an tuairim seo agus an nochtadh a tharchur chuig duine forordaithe/duine oiriúnach eile; nó sa chás nach féidir aon duine forordaithe/duine oiriúnach a shainaithint, ghlacfaidís leis an tuarascáil agus le beart leantach.

3.5 Comhairleoir dlí

Ceadaíonn Acht 2014 d'oibrí nochtadh a dhéanamh le linn dó comhairle dlí a fháil ó abhcóide, aturnae, oifigeach ceardchumainn nó oifigeach de chuid comhlacht eiscthe (is comhlacht eiscthe comhlacht a dhéanann idirbheartaíocht ar phá agus coinníollacha le fostóir ach nach ceardchumann é mar a mhínítear in Alt 6 den Acht Ceardchumann, 1941).

3.6 Nochtadh seachtrach malartach (i gcúinsí an-teoranta)

Is fearr i bhformhór na gcásanna nochtadh a dhéanamh don fhostóir agus, mura bhfuil sé sin oiriúnach, do cheann de na roghanna nochtadh ag 1 go 4 thuas. Is annamh a bheidh sé iomchuí nochtuithe seachtracha malartacha a dhéanamh i gcás ina bhféadfaí déileáil leis an nochtadh trí cheann de na roghanna nochtadh eile thuas, mar go bhfuil ceanglais dhian ann maidir le nochtuithe seachtracha malartacha chun cáiliú mar nochtuithe cosanta faoi Acht 2014.

Ní bheidh na cosaintí ar fáil ach amháin má chomhlíontar na coinníollacha seo a leanas:

- Ní mór don oibrí a chreidiúint le réasún go bhfuil an fhaisnéis a nochtar, agus aon líomhain atá inti, fíor tríd is tríd ; agus
- Ní féidir an nochtadh a dhéanamh chun sochair phearsanta; agus

- Ní mór ceann amháin ar a laghad de na coinníollacha seo a leanas ag (i) go (iv) a chomhlíonadh:
 - (a) Ag an am a rinneadh an nochtadh chreid an t-oibrí le réasún go ngearrfaí pionós orthu dá ndéanfadh sé nó sí an nochtadh don fhostóir, do dhuine freagrach, do dhuine forordaithe nó d'Aire; nó
 - (b) I gcás nach bhfuil aon duine forordaithe ábhartha, chreid an t-oibrí le réasún gur dócha go ndéanfaí an fhianaise a cheilt nó a scrios dá ndéanfadh an t-oibrí an nochtadh don fhostóir nó don duine freagrach; nó
 - (c) Rinne an t-oibrí an fhaisnéis chéanna den chuid is mó don fhostóir, do dhuine freagrach, do dhuine forordaithe nó d'Aire roimhe seo; nó
 - (d) Is éagóir thar a bheith tromchúiseach an éagóir;
agus
 - (e) Sna himthosca seo go léir, tá sé réasúnach don oibrí nochtadh seachtrach eile a dhéanamh. Nuair a dhéantar measúnú ar an méid atá réasúnach, cuirtear san áireamh, i measc rudaí eile, céannacht an duine dá ndéantar an nochtadh, tromchúis na héagóra, cibé an bhfuil an éagóir leanúnach nó an dóigh go dtarlóidh sé amach anseo, an ndearnadh aon ghníomh i gcásanna ina ndearnadh nochtadh roimhe sin agus ar chomhlíon an t-oibrí aon nósanna imeachta a bhí i bhfeidhm agus an nochtadh roimhe sin á dhéanamh.

4. Conas nochtadh a dhéanamh

Molann an Roinn go gcuirfí an nochtadh isteach ar an teimpléad in Aguisín A agus ba chóir go mbeadh na nithe seo a leanas ar a laghad san áireamh:

- An dáta ar cuireadh an nochtadh isteach
- Dáta na héagóra líomhnaithe
- Sonraí na héagóra líomhnaithe lena n-áirítear cibé an bhfuil sé ag leanúint ar aghaidh, cad a tharla agus conas.
- Ainmneacha aon duine a líomhnaítear a bhaineann leis (más cuí)
- Sonraí i dtaobh an ardaíodh an éagóir roimhe seo agus cé dó/di
- Sonraí teagmhála rúnda an nochtóra (de réir mar is cuí)
- Aon eolas ábhartha eile

Ba chóir go mbeadh mionsonraí an nochtála leordhóthanach chun go mbeidh duine gan eolas roimh ré chun an cheist a thuiscint. Ba cheart nochtuithe a chur isteach chuig an seoladh ríomhphoist tiomnaithe ar protecteddisclosure@enterprise.gov.ie.

4.1 Nochtadh Gan Ainm

Níl nochtadh gan ainm a dhéanann oibrithe eisiata ó chosaint an Achta.

Gníomhófar ar thuarascálacha nó ar ábhair imní a nochtar gan ainm a mhéid is féidir é sin a dhéanamh i bhfianaise na srianta a bhaineann le tuilleadh faisnéise a fháil ar an éagóir líomhnaithe nuair a gheofar gan ainm é. Spreagann an Roinn oibrithe chun iad féin a aithint agus tuairisc á déanamh acu chun imscrúdú iomlán a éascú, sa chás go meastar go bhfuil gá lena leithéid d'imscrúdú.

Ba chóir d'oibrithe a thabhairt faoi deara, áfach, go bhféadfadh sé a bheith deacair nó dodhéanta gnéithe tábhachtacha de na Nósanna Imeachta seo (m.sh. an nochtóir a choinneáil ar an eolas agus nochtadh a chosaint ó phionós) a chur i bhfeidhm mura bhfuil an t-oibrí sásta iad féin a shainaithint. Ina theannta sin, ní féidir le hoibrí sásamh a fháil faoi Acht 2014 gan iad féin a aithint.

4.2 Cúnamh le Nochtadh a dhéanamh

Reáchtálann Transparency International Ireland [líne chabhrach Labhair Amach](#) inar féidir le daoine tuairiscithe comhairle a lorg - lena n-áirítear comhairle dlí, faisnéis, agus/nó tacaíocht abhcóideachta do dhaoine atá ag iarraidh éagóir a thuairisciú.

5. Nochtadh a Fháil

Ba cheart nochtuithe a chur isteach chuig an gcainéal tuairiscithe inmheánaigh protecteddisclosure@enterprise.gov.ie. Tá rochtain ar an mbosca poist seo srianta chun rúndacht a chinntiú agus déanann an duine/na daoine ainmnithe in MBSU monatóireacht air,

Má tá coinbhleacht leasa ag an duine/na daoine ainmnithe maidir le nochtadh, ní mór dóibh é a dhearbhu agus iad féin as láthair ón gcás. I gcásanna den sórt sin féachfaidh an Ceannaire Seirbhísí Corparáideacha nó an tArd-Rúnaí (de réir mar is cuí) le Duine Ainmnithe eile cuí a cheapadh chun measúnú a dhéanamh ar an nochtadh.

Déanfaidh an duine ainmnithe (nó duine oiriúnach eile) measúnú tosaigh ar an tuarascáil ansin chun a chinneadh an bhfuil fianaise prima facie ann gur tharla éagóir agus ar cheart déileáil leis mar nochtadh cosanta i ndáiríre.

Le linn an mheasúnaithe tosaigh seo, féadfaidh an duine ainmnithe dul i dteagmháil leis an duine tuairiscithe má tá tuilleadh faisnéise nó soiléirithe ag teastáil.

Más rud é, ar réamhscrúdú, go meastar go bhfuil an líomhain go hiomlán gan substaint nó fiúntas nó mura gcomhlíonann an t-ábhar na critéir maidir le nochtadh cosanta (m.sh. nuair is gearán pearsanta nó gearán é an cheist), féadfar an líomhain a dhíbhe agus an duine cuirfear an té a rinne an tuarascáil ar an eolas dá réir sin, cuirfear míniú soiléir ar fáil dó faoin gcaoi ar thángthas ar an gcinneadh sin agus nuair is gá, cuirfear comhairle ar fáil maidir leis na céimeanna cuí le déanamh.

Más dealraitheach, ar réamhscrúdú, go bhfuil substaint prima facie leis an líomhain, féadfar an t-ábhar:

- a imscrúdú go neamhfhoirmiúil maidir le héagóir nach bhfuil chomh tromchúiseach sin
- A bheith mar ábhar imscrúdaithe iomlán
- A tharchur chuig comhlacht seachtrach, lena n-áirítear An Garda Síochána nó comhlacht eile a bhfuil an chumhacht reachtúil agus an fheidhm reachtúil aige imscrúdú a dhéanamh ar ábhair áirithe.

Déanfaidh an duine ainmnithe an próiseas a bhainistiú ón uair a fhaightear an nochtadh agus an measúnú tosaigh go dtí go n-eiseofar admháil laistigh de **7 lá** tar éis é a fháil.

Má chinntear go gcomhlíonann an t-ábhar a nochtfar na critéir maidir le nochtadh cosanta faoi Acht 2014, cuirfear an t-ábhar ar aghaidh lena himscrúdú (féach alt 2.20 thíos) agus cuirfear an fhorbairt sin in iúl don nochtóir. I gcás ina gcuirfidh an PDG an tátal sin in iúl don nochtóir agus tabharfaidh sé comhairle maidir leis na céimeanna cuí le déanamh.

5.1 Nochtadh a Imscrúdú

Athróidh nádúr an imscrúdaithe ag brath ar thromchúis an ábhair a nochtar agus d'fhéadfadh go n-áireofaí atreorú chuig comhlacht seachtrach, an Garda Síochána san áireamh.

I gcásanna áirithe, nuair a mheastar an cheist a bheith simplí agus in ann a réiteach gan dul i muintín imscrúdú seachtrach iomlán, féadfaidh an Duine Ainmnithe an t-ábhar a imscrúdú é féin nó duine oiriúnach sa Roinn a shainaithe chun an t-imscrúdú a dhéanamh. Comhghleacaí sinsearach a bheidh i gceist (ag grád Príomhoifigigh nó níos airde) a mheastar, a bheith feiliúnach chun an éagóir líomhnaithe a imscrúdú bunaithe ar a sainscileanna, a thaithí agus a neamhspleáchas ó na hábhair atá á dtuairisciú.

Is féidir leis an Roinn imscrúdaitheoir seachtrach a úsáid freisin má mheastar go bhfuil gá leis. I gcás ina mbeartaítear an t-ábhar a tharchur chuig imscrúdaitheoir, cuirfear ainm agus sonraí teagmhála an duine atá ag fiosrú an ábhair in iúl don oibrí a thuiriscíonn an t-ábhar inní.

Tá sé tábhachtach a thabhairt faoi deara go bhféadfadh ceisteanna áirithe a bheith chomh tromchúiseach sin gur fearr a dhéanfaidh an t-imscrúdú go seachtrach nó go ndéanadh saineolaithe gairmiúla i réimse ar leith.

Sa chás go bhfuil gá le himscrúdú iomlán, beidh sé críochnúil lena n-áirítear agallaimh leis na finnaithe go léir agus na páirtithe eile atá i gceist nuair is gá. Taifeadfar ráitis ó gach páirtí i scríbhinn agus tabharfar cóip don duine a dhéanfaidh an ráiteas lena dheimhniú go bhfuil sé cruinn.

I gcás inar gá agallamh a chur ar dhaoine aonair le linn an imscrúdaithe, tá siad i dteideal comhghleacaí nó ionadaí foirne a bheith in éineacht leo, más mian leo.

Cuirfear aiseolas ar fáil don duine atá ag déanamh tuairisce a luaithe is indéanta ach laistigh de 3 mhí ó dháta admhála na tuarascála mar atá sonraithe san Acht. Beidh an t-aiseolas ginearálta agus ní roinnfear aon fhaisnéis a sháródh cearta dlíthiúla aon duine a cúisíodh as éagóir nó a chuirfeadh imscrúdú an cháis i mbaol. Ag deireadh an imscrúdaithe cuirfear an duine ar an eolas faoi thoradh ginearálta an imscrúdaithe.

Ba chóir a thabhairt faoi deara go n-éilíonn próiseas cothrom agus cuí go gcuirfí aon duine a chúisítear i leith na héagóra ar an eolas faoi aon líomhaintí a dhéantar ina choinne agus go dtabharfaí deis dó freagairt dóibh.

Ní mór d'aon duine a fhaigheann nochtadh faoin Acht um Nochtadh Cosanta lasmuigh den chainéal tuairiscithe inmheánaigh é a chur ar aghaidh chuig an seoladh ríomhphoist tiomnaithe ar protecteddisclosure@enterprise.gov.ie.

Cuirfidh an duine ainmnithe in iúl don Ard-Rúnaí agus don Bhord Bainistíochta freisin go bhfuarthas an nochtadh, cineál na faisnéise atá sa nochtadh agus nuair a bheidh sé tugtha chun críche, an cinneadh arna tharchur chuig an duine tuairiscithe, i gcomhréir leis an gceanglas reachtúil chun rúndacht an oibrí a rinne an nochtadh a chosaint.

6. Cearta an fhreagróra a chosaint

I gcás ina ndéantar líomhain i gcoinne duine aonair (an freagróir), comhlíonfar príomhoidí an cheartais aiceanta agus nósanna imeachta córa.

Cuirfear an freagróir san áireamh sa phróiseas imscrúdaithe agus cuirfear ar an eolas é faoi mhionsonraí aon líomhain ina choinne a mhéid is féidir ag féachaint do na ceanglais rúndachta atá san Acht agus tabharfar an deis dóibh, mar chuid d'imscrúdú iomlán, a gcás a chur ar aghaidh mar fhreagra ar an líomhain(i).

6.1 Pionós (lena n-áirítear dífhostú agus dochar)

Soláthraíonn an tAcht leigheasanna sonracha d'oibrithe a ngearrtar pionós orthu as nochtadh a dhéanamh. Ciallaíonn pionós aon ghníomh nó neamhghníomh a chuireann isteach ar oibrí chun aimhleasa an oibrí agus foláíonn sé fionraí, scaoileadh chun bealaigh, dífhostú, ísliú céime, cailliúint deiseanna ar ardú céime, aistriú dualgas, athrú ar shuíomh na háite oibre, laghdú pá, athrú ar uaireanta oibre, forchur nó riaradh aon araíonachta, iomardú nó pionós eile (lena n-áirítear pionós airgeadais), cóireáil éagórach, comhéigean, imeaglú, ciapadh, idirdhealú, míbhuntáiste, gortú, damáiste, cailleanas nó bagairt díoltais. Déanfar gach beart réasúnach chun oibrithe a chosaint ar phionósú.

Ba chóir d'oibrithe a bhfuil aon ghníomh pionósaithe acu a gCeann Roinne (Rúnaí Cúnta), an Ceann Acmhainní Daonna nó an tArd-Rúnaí a chur ar an eolas agus déanfar an fógra a mheasúnú agus a imscrúdú, agus déanfar gníomh cuí, nuair is gá.

Déileálfar le héilimh phionóis ar leithligh ó aon nochtadh tuairiscithe. Is gnách go ndéileálfar le gearáin den sórt sin trí fheidhm AD na Roinne agus cuirfidh an duine cuí iad ar aghaidh gan mhoill, i.e

Is féidir le hoibrithe a chreideann gur gearradh pionós orthu as nochtadh cosanta a dhéanamh éileamh a thabhairt os comhair an Choimisiúin um Chaidreamh san Áit Oibre Ní mór an t-éileamh seo a dhéanamh laistigh de 6 mhí ón bpionós.

In éilimh ar phionósú os comhair an Choimisiúin um Chaidreamh san Áit Oibre, measfar gur tharla an pionós líomhnaithe mar gheall ar nochtadh cosanta a bheith déanta ag an duine tuairiscithe, mura gcruthaíonn an fostóir go raibh bonn cirt leis an ngníomh nó leis an neamhghníomh ar fhorais eile.

6.2 Rúndacht/Cosaint aitheantais

Déanfaidh an Roinn gach beart réasúnach chun déileáil le nochtadh a dhéantar de réir an Bheartais seo ar bhealach rúnda agus íogair. Ní nochtfaidh an Roinn faisnéis a d'fhéadfadh an t-oibrí a rinne an nochtadh a shainaithint mura bhfuil sé riachtanach de réir an dlí nó riachtanach chun imscrúdú éifeachtach a dhéanamh ar an éagóir ábhartha.

Forálann Acht 2014 nach mór d'fhaighteoir nochtá (lena n-áirítear sa chomhthéacs seo aon duine dá dtarchuirtear nochtadh chuige i gcomhlíonadh a ndualgas) aon fhaisnéis a d'fhéadfadh an duine tuairiscithe a aithint a nochtadh do dhuine eile, ach amháin i gcás:

- (i) nuair a léiríonn faighteoir an nochtá go ndearna sé nó sí gach beart réasúnach chun aon fhaisnéis den sórt sin a sheachaint amhlaidh;
- (ii) nuair a chreideann faighteoir an nochtá le réasún nach bhfuil an duine tuairiscithe agóid i gcoinne nochtadh na faisnéise sin;
- (iii) nuair a chreideann faighteoir an nochtá le réasún gur gá aon fhaisnéis den sórt sin a nochtadh le haghaidh:
 - (a) imscrúdú éifeachtach ar an éagóir ábhartha lena mbaineann,
 - (b) riosca tromchúiseach do shlándáil an Stáit, do shláinte an phobail, do shábháilteacht an phobail nó don chomhshaol a chosc, nó
 - (c) coireacht a chosc nó cion coiriúil a ionchúiseamh;
- (iv) tá an nochtadh riachtanach ar shlí eile ar mhaithe le leas an phobail nó go bhfuil sé riachtanach de réir an dlí.

I gcás inar gá céannacht an duine tuairiscithe a nochtadh, rachfar i dteagmháil leo agus, i gcás inar féidir, tabharfaidh siad toiliú, sula nglacfar aon ghníomhaíocht a d'fhéadfadh iad a shainaithint.

I gcás ina gcinntear gur gá faisnéis a nochtadh a d'fhéadfadh nó a nochtfaidh céannacht an duine tuairiscithe, ba cheart iad a chur ar an eolas faoin gcinneadh sin. Féadfaidh an duine tuairiscithe athbhreithniú ar an gcinneadh seo a iarraidh agus ba cheart athbhreithniú a dhéanamh, nuair is indéanta sin sula nochtfar aon fhaisnéis den sórt sin.

Déanfar gach beart réasúnach chun céannacht an duine tuairiscithe a chosaint, ach amháin mar a leagtar amach i bpointe (i) go (iv) thuas. Oibrithe atá buartha nach bhfuil a gcéannacht á chosaint, ba cheart dóibh fógra a thabhairt don té atá ag déanamh measúnú/imscrúdú ar a nochtadh. Déanfar measúnú agus/nó fiosrófar fógraí den sórt sin agus déanfar beart cuí nuair is gá.

7. Athbhreithniú ar chinntí

Mura bhfuil an duine tuairiscithe sásta le

- (a) Stiúradh nó toradh aon ghníomhartha leantacha (lena n-áirítear aon imscrúdú) a rinneadh de bhun tuairisce a fháil;
- (b) Stiúradh nó toradh aon imscrúdaithe ar ghearán faoi phionós; agus
- (c) Aon chinneadh chun céannacht duine tuairiscithe a nochtadh (ach amháin i gcásanna eisceachtúla).

féadfaidh sé/sí an t-ábhar a chur faoi bhráid oifigigh shinsearaigh eile ar chomhchéim nó ar chéim níos airde é ag rá go bhfuil an cheist curtha san áireamh cheana féin ag oifigeach sinsearach eile agus ag cur síos ar na cúiseanna go mbraitheann sé/sí go bhfuil gá le tuilleadh imscrúdaithe ar an ábhar.

Má tharchuirtear na hábhair imní chuig an dara faighteoir, déanfaidh an duine sin meastóireacht neamhspleách ar na hábhair imní a ardaíodh. Ní athscrúdú iomlán a bheidh anseo ar an ábhar atá i gceist ach tabharfaidh sé aghaidh ar na saincheisteanna sonracha a bhraitheann an t-iarratasóir nach bhfuil dóthain breithniú déanta orthu. Ní bhreithneoidh an Roinn ach amháin nuair a aimsíonn an t-athbhreithniú seo easnaimh nó teipeanna suntasacha sa phróiseas an bhfuil gá le gníomh breise suas go dtí athbhreithniú iomlán agus lena n-áirítear.

Beidh toradh aon athbhreithnithe den sórt sin críochnaitheach agus ní bheidh aon teidlíocht ar athbhreithnithe inmheánacha breise ar an tsaincheist chéanna.

8. Taifid

Coinneofar taifid scríofa, lena n-áirítear amlínte, maidir le haon mheasúnú agus/nó imscrúdú a dhéanfar.

Coinneoidh Ceann an MBSU taifid ar ábhair imní a ardaíodh, lena n-áirítear an toradh, ar feadh cúig bliana ar a laghad tar éis dhúnadh an cháis. Coinneofar na taifid seo i dtimpeallacht shlán faoi rún.

Ní mór don Aire Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe Tuarascáil Bhliantúil ar nochtáí cosanta, de réir Alt 22 den Acht, a sholáthar don Aire Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe faoin 1 Márta gach bliain. Ceanglaítear ar gach Roinn freisin tuarascáil bhliantúil a fhoilsiú tráth nach déanaí ná an 31 Márta gach bliain maidir leis an mbliain roimhe sin.

Foilsítear Tuarascálacha Bliantúla ar shuíomh Gréasáin na Roinne ag:

[Nochtáí Cosanta – RFTF \(enterprise.gov.ie\)](http://enterprise.gov.ie)

9. Tuilleadh eolais /Athbhreithniú ar Threoir

Tá Ceannaire MBSU freagrach as Beartas um Nochtadh Cosanta na Roinne a chur i bhfeidhm. Tagann an doiciméad beartais seo in ionad Pholasaí na Roinne um Nochtadh Cosanta Eatramhach ó 2015 i leith. Déanfar athbhreithniú ar an bpolasaí ag eatrainmh dhá bhliain ar a laghad nó nuair a éilíonn an Bord Bainistíochta é.

Is féidir an tAcht um Nochtadh Cosanta 2014 a íoslódáil ag:

<http://www.oireachtas.ie/viewdoc.asp?fn=/documents/bills28/acts/2014/a1414.pdf>

Is féidir an tAcht um Nochtadh Cosanta (Leasú), 2022 a rochtain ag:

[Acht um Nochtadh Cosanta \(Leasú\) 2022 \(irishstatutebook.ie\)](http://www.irishstatutebook.ie/eli/2022/acts/14)

Aguisín A – Foirm Thuairiscithe ar Nochtadh Cosanta

Fáiltíonn an Roinn Fiontar, Trádála agus Fostaíochta roimh an tuairisciú ar nochtadh faoin mBeartas um Nochtaí Cosanta. Is cuid de chur chuige na Roinne maidir le dea-rialachas é an Beartas um nochtaí cosanta agus é ag iarraidh calaois agus míchleachtais shuntasacha eile a dhíspreagadh, a chosc agus a bhrath.

Sula gcomhlánaíonn tú an fhoirm seo, ba cheart duit:

- a) Breithnigh an é an Beartas um nochtaí cosanta an polasaí cuí faoinar féidir d'inní a thuairisciú (is féidir ábhair leasa phríobháidigh a thuairisciú faoi bheartais casaoide nó bulaíochta agus ciaptha tríd an Aonad Acmhainní Daonna)
- b) Cinntigh go bhfuil an tuairisc á tabhairt maidir le hábhar a bhfuil forais réasúnacha agat a bheith buartha faoi.

Ba cheart tuairiscí a chur faoi bhráid duine cuí mar atá leagtha amach i mBeartas Nochtaí Cosanta na Roinne. Go hidéalach, ba cheart gach tuarascáil a chur isteach sa bhosca poist tiomnaithe le haghaidh nochta protecteddisclosure@enterprise.gov.ie

Tabhair faoi deara – Agus nochtaí cosanta á dhéanamh agat, níor cheart duit ach an oiread faisnéise is gá chun an éagóir a thuairisciú a nochtadh agus níor cheart duit rochtain a fháil, a phróiseáil, a nochtadh ná féachaint le faisnéis a nochtadh faoi dhaoine aonair nach bhfuil riachtanach chun an éagóir a nochtadh.

Foirm nochtaí cosanta

<p>Ainm an oibrí atá ag tuairisciú an imní: (breithneofar tuairiscí gan ainm ach d'fhéadfadh go mbeadh sé deacair iad a mheasúnú/imscrúdú)</p>	
<p>Uimhir theagmhála faoi rún:</p>	
<p>Seoladh ríomhphoist</p>	
<p>Sonraí na héagóra líomhnaithe lena n-áirítear dátaí, más infheidhme:</p> <p>(Ba chóir a bheith cúramach gan ach ainm(neacha) an duine/na ndaoine aonair a bhaineann go díreach leis an tuarascáil a chur san áireamh.)</p> <p>(Ba cheart go mbeadh an fhaisnéis a thugtar anseo sách (mion le cur ar chumas duine gan eolas roimh ré an tsaincheist/na saincheisteanna atá á ardú a thuiscint.)</p>	
<p>Ar tuairiscíodh an éagóir líomhnaithe roimhe seo:</p> <p>(má tá, sonraigh le do thoil cathain agus cé dó)</p>	
<p>Síniú & dáta:</p>	

Aguisín B: Treoir chun nochtadh a imscrúdú

Tugann an tAguisín seo treoir d'oifigigh shinsearacha sa Roinn atá freagrach as éagóir thromchúiseach líomhnaithe a imscrúdú faoi na hAchtanna um nochtadh cosanta 2014 agus 2022. Soláthraíonn an tAcht cosaint d'oibrithe ar phionós a fhostóra as nochtadh a dhéanamh de réir a fhorálacha. Léiríonn Beartas na Roinne ar Nochtadh Cosanta san Ionad Oibre forálacha agus rún na reachtaíochta.

Réamh-mheastóireacht

Déanann Beartas na Roinne idirdhealú idir meastóireacht tosaigh agus imscrúdú iomlán. Beidh dhá eilimint ar leith sa mheastóireacht tosaigh – measúnú ar an dtagann na hábhair a thuairiscítear faoi raon feidhme an Bheartais agus measúnú i dtaobh an bhfuil na hábhair a thuairiscítear tromchúiseach go leor chun imscrúdú iomlán a dhéanamh. Maidir le tuarascálacha inmheánacha is é Ceann an MBSU nó an tAonad Tacaíochta Bainistíochta san Aonad a dhéanfaidh an measúnú seo de ghnáth, mar fhaighteoirí ainmnithe tuarascálacha inmheánacha, nó ag oifigeach den ghrád céanna a mheastar a bheith i suíomh níos oiriúnaí chun an éagóir a tuairiscíodh a mheasúnú.

Tá an Beartas ar aon dul leis na nithe a liostaítear mar éagóirí san Acht. Tá siad leathan agus fadréimseach ó thaobh nádúr agus meastar go léir gur ábhair thromchúiseacha iad.

Cuirfidh an duine/na daoine ainmnithe a fhaigheann tuarascálacha sa Roinn na daoine riachtanacha ar an eolas, de réir mar is cuí, lena n-áirítear an Ceann Acmhainní Daonna agus an tArd-Rúnaí go bhfuarthas an nochtadh agus faoi nádúr na faisnéise atá sa nochtadh. Cuirfidh sé/sí in iúl do na daoine céanna freisin gur cuireadh an cheist ar aghaidh chugat le himscrúdú.

Do thasc mar imscrúdaitheoir

D'fhéadfadh sé nach mbeadh fiosrúchán iomlán tuillte ag gach ábhar a ardóidh ball foirne, agus, i bhformhór na gcásanna, is leor do thaithí féin mar oifigeach sinsearach chun tú a chur ar an eolas faoi cibé an bhfuil an cheist tromchúiseach go leor chun imscrúdú breise a dhéanamh. I measc samplaí de chás nach mbeadh gá le himscrúdú tá cásanna nach bhfuil rochtain ag an oifigeach a thuairiscíonn éagóir ar na fíricí ábhartha ar fad nó inar tháinig míthuiscint shimplí chun cinn.

D'fhéadfadh go mbeadh ort roinnt ceisteanna discréideacha a dhéanamh nó dul i gcomhairle le comhoifigeach den ghrád céanna chun cabhrú le do mheastóireacht (féach “Do fhreagrachtaí maidir le rúndacht” thíos), ach caithfidh tú a bheith cúramach, nuair is féidir, gan dul i mbun imscrúdaithe nó a thabhairt le tuiscint go bhfuil tú i mbun fiosrúcháin. Chomh maith le do fhreagracht i leith an duine tuairiscithe, tá freagracht ort freisin a chinntiú nach ndéantar líomhaintí éagóra, a d'fhéadfadh a bheith mícheart, i gcoinne daoine neamhchiontacha.

Chomh fada agus go bhféadfadh go mbeadh ort dul i gcomhairle le comhghleacaithe maidir le meastóireacht a dhéanamh ar thuarascáil, tá sé tábhachtach go dtiocfaidh tú ar do chonclúidí neamhspleácha féin maidir leis an ábhar atá á imscrúdú.

Má thagann tú ar an gconclúid nach bhfuil gá le himscrúdú iomlán, tá sé tábhachtach mar sin féin go bhfuil do mheastóireacht sách láidir le gur féidir leat bunús do chinneadh a mhíniú don duine a thuairiscigh tú.

.

Is é an bealach a ndéanann tú d'imscrúdú a chinneadh ná tú ag féachaint d'imthosca an cháis. Tá sé seo, faoi réir dhá bhreithniú an-tábhachtach, áfach:

- Saincheist na rúndachta - Aithnítear san Acht agus i bPolasaí na Roinne go mb'fhéidir nach féidir i gcónaí céannacht an duine tuairiscithe a chosaint go hiomlán. Tá freagracht ort, áfach, aitheantas an duine tuairiscithe a chosaint a mhéid is féidir go pragmatach. Tá sé tábhachtach, mar sin, a chinntiú go ndéanann tú gach beart réasúnach chun céannacht an duine a nocht an éagóir a choinneáil faoi rún.

Tá sé tábhachtach a thabhairt faoi deara freisin, de réir na reachtaíochta, go bhfuil mainneachtain gach beart réasúnach a dhéanamh chun céannacht an duine tuairiscithe a chosaint inchaingne in aghaidh na Roinne ag an duine a rinne an nochtadh má fhulaingíonn an duine sin aon chailteanas mar gheall ar theip ar dhéanamh de réir.

- Nósanna imeachta córa imscrúdaithe – Soiléirítear i mBeartas na Roinne go ndéanfar aon imscrúdú a eascraíonn as nochtadh mar aon le gach imscrúdú eile, ar bhealach atá ag teacht go hiomlán le nósanna imeachta imscrúdaithe atá ann cheana féin a

chuirsiúnn prionsabail an cheartais aiceanta. Cuimhnigh, chomh maith le do fhreagracht as an duine tuairiscithe, go bhfuil freagracht ort freisin a chinntiú nach ndéantar líomhaintí éagóra, a d'fhéadfadh a bheith mícheart, i gcoinne daoine neamhchiontacha.

Má theastaíonn aon treoir faoi leith uait maidir le nósanna imeachta cothroma ba chóir duit comhairle a lorg ón Aonad Acmhainní Daonna nó ó Chomhairleoirí Dlí na Roinne.

Nuair is gá agallamh a chur ar dhaoine aonair le linn an imscrúdaithe, ba chóir a chur in iúl dóibh go bhfuil siad i dteideal comhghleacaí nó ionadaí foirne a bheith in éineacht leo, más mian leo.

An duine tuairiscithe a choinneáil ar an eolas

Éilíonn an tAcht go gcuirfear aiseolas ar fáil don duine tuairiscithe laistigh de thrí mhí ón admháil go bhfuarthas an tuairisc ar nochtadh nó mura seoltar admháil laistigh de thrí mhí ón dáta a fhaightear an tuarascáil. Mar sin féin, níl aon rud a chuireann coscar aiseolas a sholáthar níos luaithe ná seo agus moltar duit aiseolas a sholáthar níos luaithe ná trí mhí má cheadaíonn na cúinsí.

Beidh roinnt imscrúduithe níos casta agus mairfidh siad níos faide ná 3 mhí. I gcásanna den sórt sin, is féidir leis an duine tuairiscithe aiseolas breise a iarraidh tar éis an aiseolais tosaigh tar éis 3 mhí.

Spreagtar cumarsáid rialta leis an duine tuairiscithe chun dearbhú a thabhairt go bhfuiltear ag glacadh dáiríre leis an nochtadh.

Ba cheart duit an t-am agus an trioblóid a ghlacadh chun do ról sa phróiseas a mhíniú mar atá leagtha amach i mBeartas na Roinne, agus nádúr an imscrúdaithe a dhéanfaidh tú. Ba cheart duit a shoiléiriú freisin gurb é bunphrionsabal na Treorach ná nach bhfuil an duine tuairiscithe faoi mhíbhuntáiste ar bhealach ar bith as nochtadh a dhéanamh bunaithe ar chreideamh réasúnta, fiú mura n-aithnítear aon éagóir. B'am cuí é seo freisin chun na teorainneacha ar rúndacht mar atá leagtha amach sa reachtaíocht a phlé.

Cé go bhfuil riachtanas soiléir ann aird a tharraingt ar na hiarmhairtí a bhaineann le nochtadh a dhéanamh nach bhfuil bunaithe ar chreideamh réasúnta, d'fhéadfadh an iomarca béime ar an ngné seo daoine a dhíspreagadh ó thuairiscí éagóra a dhéanamh. Bheadh

toradh den sórt sin contrártha le ceann de phríomhchuspóirí na Treorach, is é sin oibríthe a spreagadh chun labhairt faoin éagóir.

Nuair a bheidh d'imscrúdú críochnaithe

Is cuma faoi chineál do chinntí, ceanglaítear ort faoi Bheartas na Roinne toradh d'imscrúdaithe a chur in iúl do Cheannaire MBSU, don Cheann Rannóige, de réir mar is cuí, do Cheann an Aonaid Acmhainní Daonna agus don Ard-Rúnaí. Ní mór duit freisin an toradh a chur in iúl don duine tuairiscithe.

Sa chás gur tháinig tú ar chonclúid nach raibh an duine tuairiscithe ar an eolas go hiomlán ar na fíricí go léir nó go raibh sé fíor-dhearmadta ina gcreideamh gur tharla nó gur dócha go dtarlódh éagóir, tá sé thar a bheith tábhachtach bunús do chinnidh a mhíniú don duine tuairiscithe. Mar dhuine tuairiscithe tá sé de cheart faoin reachtaíocht an fhaisnéis a nochtadh in áit eile is cinnte go dtiocfaidh toradh dá leithéid as mainneachtain ar do thaobh féin cúrsaí a mhíniú go leordhóthanach.

I gcás ina bhfuil tú tar éis teacht ar chonclúid nach ndearna an duine tuairiscithe a nochtadh bunaithe ar thuairim réasúnach, ba cheart duit do chinneadh a chur in iúl don duine tuairiscithe ag leagan amach conas a tháinig tú ar do chinneadh. Beidh ort freisin comhairle a chur ar an gCeannasaí Acmhainní Daonna a bhreithneoidh ar chóir imeachtaí araíonachta a thionscnamh i gcoinne an duine lena mbaineann.

Is ábhar tromchúiseach é nochtadh a dhéanamh agus imscrúdú ina dhiaidh sin. Ba cheart duit na céimeanna go léir a ghlac tú le linn do phlé leis an duine tuairiscithe agus le linn d'imscrúdaithe a thaifeadh go cúramach. Tá seicliosta ullmhaithe mar threoir agat agus ba cheart duit é a shíniú agus a choinneáil le haghaidh do thaifid. Toisc nach bhfuil aon teorainneacha ama le haghaidh coinneála leagtha amach sa reachtaíocht nó i bPolasaí na Roinne, tá sé tábhachtach go gcoimeádfá do thaifid go dtí go mbeidh gach ábhar a bhaineann leis an imscrúdú tugtha chun críche.

Nuair a bheidh an t-imscrúdú tugtha chun críche, ba cheart gach taifead a chur ar aghaidh chuig Ceannaire MBSU le haghaidh stórála slán.

1. Ar léigh tú agus ar chuir tú féin ar an eolas faoi ábhar an leagain is déanaí de Bheartas um Nochtadh Cosanta na Roinne?
2. Ar thug tú aird ar leith ar do fhreagrachtaí maidir le nochtadh faisnéise a sheachaint a d'fhéadfadh an duine a rinne an nochtadh a shainaitheint?
3. Ar bhuail tú / labhair tú leis an duine tuairiscithe agus ar chuir tú in iúl dóibh go gcaithfear go dáiríre lena n-imní?
4. Ar dheimhnigh tú leis an duine tuairiscithe go bhfuil an leagan is déanaí de Bheartas um Nochtadh Cosanta na Roinne léite aige/aici
6. Ar chuir tú in iúl don duine tuairiscithe go bhfuil an nochtadh á fhiosrú agat, go gcoinneoidh tú é/í ar an eolas faoi dhul chun cinn an imscrúdaithe, de réir mar is cuí, agus nuair a bheidh d'imscrúdú críochnaithe go gcuirfidh tú in iúl dó/di toradh an imscrúdaithe sin?
7. Ar mhínigh tú don duine tuairiscithe na teorainneacha rúndachta mar atá leagtha amach sa reachtaíocht um Nochtadh Cosanta?
8. Ar mhínigh tú don duine tuairiscithe, mura bhfuil sé/sí sásta le toradh d'imscrúdaithe, go bhféadfaidh sé/sí iarraidh go ndéanfaí athbhreithniú ar an gcinneadh.
9. An bhfuil cur amach agat ar nósanna imeachta chun imscrúdú a dhéanamh agus prionsabail an cheartais aiceanta á gcur san áireamh?
10. Ar chuir tú toradh d'imscrúdaithe in iúl don duine tuairiscithe agus ar mhínigh tú, a mhéid is féidir, na cúiseanna le do chinneadh?
11. Má tháinig tú ar an gconclúid nach raibh creideamh réasúnach ag an duine tuairiscithe san éagóir, agus an nochtadh á dhéanamh agat, ar chuir tú an cheist ar aghaidh chuig an gCeannasaí Acmhainní Daonna le haghaidh tuilleadh airde
12. Ar chuir tú toradh d'imscrúdaithe in iúl go foirmiúil do Cheannaire MBSU?